

MEEQQAT ATUARFIAT TAMANUT

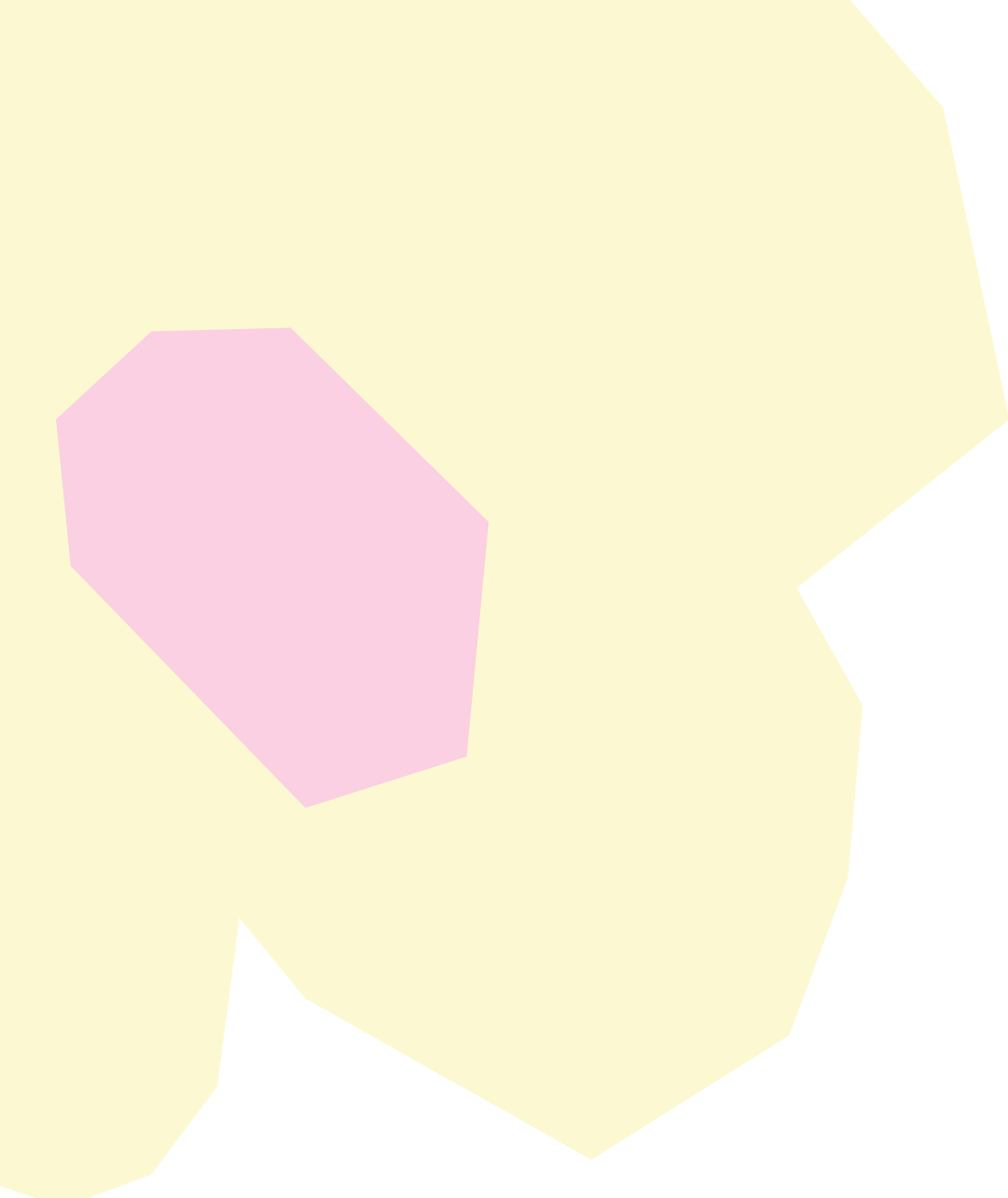
Oqassagutta
nappaqqaartassaagut

Eqqissilluta
issiassaagut

Atukkagut
torersartassuagut

KOLOFONI

Saqqummersitsisoq: Tilioq 2024

Allaaserinnittoq aaqqissuisorlu: Tilioq

Assit: Tilioq, private fotos

Nutserisoq: Dorthe Kielsen

Ilusilersuisoq: Ivalu Risager // irisager.gl

Siulequt

Meeqqat atuarianni meeqqat tamarmik atugarissaar-nissamut, ineriartornissamut ilikkarnissamullu periar-fissaqartariaqarput. Taamaakaluartoq Kalaallit Nu-naanni meeqqat innarluutillit amerlasuut taamatut atugaqanngeqqajarput. 2022-mi ukiakkut sinerissami angalaarnitsinni tamanna erseqqissivoq, tassani meeqqat, angajoqqaat, ilinniartitsisut atuarfinilu pisortat meeqqat atuarianni misigisaat pillugit oqalo-qatigisimavagut. Tusakkavut isumakulunnarput. Mee-rarpassuit innarluutillitpiginnaasaat naatsorsuutigine-qarneq ajorput, meeqqat atuarianni akuttusuumik inaarutaasumik soraarummeernissamut periarfissa-qartarput, atugarliortarput kiisalu piumassuseringi-samik atuanngitsoortarnerit siammassissumik ajornar-torsiutaallutik.

Pissutsit taakku inuit pisinnaatitaaffiinik unioqqutitsi-nerinnaangillat, aammali aaqqissuussaanerup mee-q-qanik innarluutilinnik akuutitsinnginneranik takussutis-saallutik. Annaasaqaataavoq – meeraannarnuunngit-soq taakkulu ilaqutaannaanuunngitsoq – kisiannili inuiaqatigiinnut tamanut. Meeqqat atuariannik mee-q-qat innarluutillit pisinnaasaminnik ineriartortitsisumik periarfissaqartitsinngikkutta taakkulu ilinniarnissaan-nut pisinnaatitaaffiannik isumannaarinngikkutta siu-nissatsinnut pingaarutilimmik tunniussaqaqarnissarput annaassavarput.

Saqqummersinneqartumi matumani angalanitsinni suliarisimasavut aalajangersimasut qulaajassavavut, tassa meeqqat atuarianni meeqqanut innarluutilinnut atugassarititaasut qanoq innersut qulaajassavavut. Inuit Innarluutillit aammalu Meeqqat pillugit Isumaqa-

tigiissunni pingaarutillit misissorpavut aamma piumas-useringisamik atuanngitsoortarnerit meeqqanullu isiginninneq “Meeqqat ilungersunartut meeqqalluunniit ilungersunartorsiortut?” pillugit ajornartorsiutinut tun-ngatillugu immikkut ilisimasalittut ilanngussivugut. Tamatuma peqatigisaanik suliniummik Tamanut Naleq-qussakkamik Ilusilersuilluni ilinniarnermik (UDL) atuuti-lersitsinissap pingaaruteqassusianik erseqqissaavugut, tassanimi atuartitsineq tamanut tulluarsarneqarsima-soq qulakkeerneqassaaq – tunngavigisat apeqqutaatin-nagit. UDL-imi eqaatsumik ilinniartitsisatitsinissaq pi-neqarpoq, tassani meeqqat tamarmik, innarluutillit in-narluuteqanngitsullu, nammineq piumasatik tunngavi-galugit peqataasinnaapput ilinniarsinnaallutillu. Meeq-qanut allanut tamanna aamma iluaqutaajumaarpoq.

Siulequt una iliuseqarnissamut kajumissaarutaalitoq. Meeqqat innarluutillit ilinniarsinnaatitaanerisa qulak-keernissaannut tamatta akisussaaffeqarpugut. Meeq-qanut ataasiakkaanut taakkulu ilaqutaannut kisimi iluaqutaanani aammali inuiaqatigiinnut tamakkiisumik iluaqutaassaaq. Meeqqat innarluutillit naligiittut, nukis-saqartut aamma Kalaallit Nunaata siunissaanut pi-ngaarutilittut pineqalernissaat aamma pisinnaatiffigi-saminnut periarfissaqarnissaat tapersersorneqarnis-saallu piffissanngorpoq. Iliuseqannginneq akisuvoq. Ullumikkut pisariaqartitat, sullissisussat sulisussallu annaasarpavut – tassami ilaqutariit tamakkerlutik meeqqap siunissaa qulakkeerniarlugu piumassuserin-gisaminnik Kalaallit Nunaata avataanut nuuttariaqar-tarput.

IMAI

Siulequt	3
Ilisaritsineq	5
Misissuinnermit takutinneqarpoq: Meeqqat atuarfiat tamanut atuarfiunngilaq	6
Innersuussutit	8
Suliat tallimat Qeqertalik kommunimeersut, Qeqqata kommunianeersut Sermersooq kommunimeersullu	10
Atuarfimmi pisortanik ilinniartitsisunillu oqaloqatigiinnermi tigulaakkat kinaassusaat paasiuminaallisarlugit	16
Tunngaviusumik meeqqanut innarluutilinnullu tunngatillugu inatsisitigut tunngaviit	18
Innarluutillit pillugit isumaqatigiissummi artikeli 24: Ilinniarsinnaatitaaneq	19
Piumassuseringgisamik atuangitsoortarneq pillugu	20
Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiat pillugu killiffik	21
Meeqqanut isiginninneq pillugu	22
Tamanut naleqqussakkamik ilusilersuineq tamanullu naleqqussakkamik ilusilersuilluni ilinniarneq	23
Inerniliineq	24
Najoqqutat	26

Ilisarititsineq

Tunngaviusumik ilinniarsinnaatitaaneq meeqqat tamarmik tunngaviusumik pisinnaatitaaffigivaat.

Meeqqat atuarfiat meeqqanut tamanut atuarfiussaaq. Avatangiisit toqqissisimanartuusussaapput, tassani meeqqat ilinniarnerat ineriartornerallu qitiupput. Meeqqat innarluutillit immikkullu pisariaqartitallit tamatumani aamma pineqarput.

Meeqqat innarluutillit Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaannit aamma Innarluutillit pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaannit illersorneqarput, tassanimi ilinniarsinnaatitaanerat aalajangersarneqarpoq. Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissummi meeqqat innarluutillit inuiaqatigiinni aaq-qisuussinerup avataannut inissinneqannginnissaat pingaarnertut tunngaviuvoq, allallu assigalugit inuiaqatigiinni neqeroorutinut peqataatinneqartussaapput. Meeqqat innarluutillit ilinniartitsinerme peqataatitsiffiusumi ilinniartinneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Meeqqat allat naligalugit ilinniarnissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Meeqqat innarluutillit ilinniarnissaannik qulakkeerinneq inunnut ataasiakkaanut aningaasaliineruinnangilaq, nunattali siunissaanut aningaasaliineruvoq. Nuna tamakkerlugu ilinniarsimasunik sulisoqarnissaa amigaatigineqarpoq aamma meeqqat innarluutillit eqqortumik ikiorneqarnissaannik ilinniagaqarnissamullu tapersorsorneqarnissaannik qulakkeerininnissamut periarfissanik atorluaanngitsoqarpoq. Ullumikkut meerarpassuit innarluutillit meeqqat atuarfianni soraarummeerlutik misilitsinneq ajorput; piginnaasaannut naatsorsuuteqartoqanngilaq; aamma inuiaqatigiinnit imminiiginnarneqareersimapput. Tamatuma saniatigut ingerlanerliukajuttarput piumassuserinngisaminnillu atuanngitsoortarlutik. Tamanna meeqqat siunissaannut annertuumik kingunerluuteqarpoq, tamatumalu peqatigisaanik ilaqutariit tamakkerlugit sunnerneqartarput – inersimasut sulillaarsinnaasannigillat, inuuniarnikkut ajornartorsiuteqartarput allaat nuna qimallugu nuuttarlutik. Inuiaqatigiit tamakkiisumik ajortumik sunnerneqarput aningaasaqarnikkullu aamma sunnernerlunneqarlutik.

2017-imi Tiliup pilersinneqarneranniilli meeqqat innarluutillit meeqqat atuarfianni ajornartorsiuteqarnerat qitiutinneqarsimavoq.

Amigartumik ilinniartinneqarnermut, amigartumik tapersorsorneqarnermut, amigartumik ilisimasaqarnermut, amigartumik suleqateqarnermut, meeqqanut ingerlanerliortunut, suliffeqarnerup tungaatigut ajor-

nakusoortitsinermut allarpassuarnullu tunngatillugu angajoqqaanit ilungersuuteqartunit akuttunngitsumik saaffigineqartarpugut. Pisut ajornerpaat tusakkavut tassaapput angajoqqaat ukiorpassuarni tapersorsorneqarnissamut, nappaammik suussusersineqarnissamut meeqqamilu ikiorneqarnissaannut tunngatillugu iluatsitsiffiunngitsumik sorsuuteqarsimasut, tassanngaannarlu meeqqaminnik pinngitsaaliissummik arsaarneqarnissaminnik siorasaarneqarsimasut. Tamanna akuerineqarsinnaanngilluinnarpoq.

Suliassaqarfiup matuma pisortat suliffeqarfiinit sumiginnarneqarsimaneranut ersarissunik takussutissarpassuaqarpoq. Assersuutigalugu atuartut immikkut atuartinneqarsimasut amerlanersaat naggataarutaa-sumik soraarummeersimannginnerat aamma Kalaallit Nunaanni pisussaaffimmut tamatumunnga naammassinnissimannginnerput 2022-mi nalunaarusiamut Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmeersumit erserpoq.

Misissuineq pissutigalugu Tiliup 2022-mi ukiakkut sine-rissami paasisassarsiorluni angalanermini meeqqanik, angajoqqaanik, angajoqqaarsianik, ilinniartitsisunik, atuarfinnipsisortanik, tapersorsortinik ingerlatsivinnillu sulisunik apersuisimavoq. Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiini meeqqanik innarluutilinnik atuartitsinermut taakkuninngalu peqataatsitsinermut tunngatillugu pisutsit qanoq innersut paasinialugit qulaajaanissarput kissaatigisimavarput. Inunnit taakkunannga misilittakavut nalunaarusiamut matumunnga ingerlateqqippavut.

Sisimiuni, Aasianni, Ilulissani, Qasigiannuani, Qeqertarsuarmi, Kangaatsiami, Niaqornaarsummi, Kangamiuni, Maniitsumi Nuummilu innuttaasut oqaloqatigisimavagut. Suliart tallimat toqqarpavut, taamaakkaluartoq meeqqat, inersimasut, ilinniartitsisut atuarfimmilu pisortat oqaloqatigisagut tamarmik saqqummersinneqartumut matumunnga, inerniliinermut oqariartuutaa-nullu tunngatillugu oqaluttuarnermikkut tapersiipput. Meeqqat atuarfianni sullisisussatigut, ilisimasatigut inissatigullu ilungersunartumik amigaateqartoqarnera oqaloqatigiinnernit erserpoq.

Meeqqat innarluutillit pisinnaatitaaffigisaminnik atuartinneqannginnerat ilinniagaqannginnerallu angalanit-sinni ajoraluartumik uppenarsivarput. Ilinniarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerup meeqqanut innarluutilinnut piviusunngortinneqannginnera suliarni erserpoq.

Meeqqat atuarfianni meeqqat innarluutillit inissaqartinneqanngillat. Meeqqat atuarfianni atuareernerup kingorna meeqqat katataasarput.

Misissuinermit takutinneqarpoq: Meeqqat atuarfiat tamanut atuarfiunngilaq

Saqqummersitami matumani suliat tallimat katersorneqarput, taakku Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiini meeqqanut innarluutilinnut tunngatillugu pissutsit piviusut qanoq innerannut tunngatillugu assigiinngitsunik ersersitsipput. Ajoraluartumik suliani taakkunani ilinniartitaanermut tunngatillugu ilungersunartunik amigaateqarnera, tassani ilinniagaqassutsip amigaataanera, naammaginartumik tapersersuisoqannginnera, meeqqat piginnaasaannik naatsorsuuteqartoqannginnera aammalu soraarummeernermut allagartamut periarfissaqartoqannginnera matumani ajornartorsiutitut ersersarneqarput.

Ilinniarnissamut pisinnaatitaafeqarnermi atuarsinnaaneq taamaallaat pineqanngilaq, aammali inuuneq naallugu

ilinniarnissaq pineqarpoq. Tamatumani inuit ataasiakkaat pisariaqartitaannik akuersaartunik naleqqussaanissaq aamma meeqqat innarluutillit sapinngisamik annerpaamik sulianut tunngatillugu ineriartorsinnaanissaat inuttullu ineriartorsinnaanissaat anguniarlugit tamakkiisumik peqataatitsinissamik anguniagaqarnissamik qulakkeerinninnissaq pisariaqarpoq. Ajoraluartumilli meerarpassuarnut innarluutilinnut piviusoq allaavoq, tamannalu Tiliup misissuinermini uppenarsivaa. Misissuinermit erserpoq:

- **Naligiimmik periarfissaqannginneq:** Meeqqat innarluutillit ukioqataanni klassini nalinginnaasuni soraarummeernermut allagartamik pissarsisarnerat assignagu meeqqat piginnaasaannik naatsorsuuteqannginneq, iliuuseqannginneq tapersersorneqannginnerlu pissutigalugit meeqqat innarluutillit soraarummeernermut allagartamik pissarsinngikkajuttarput.

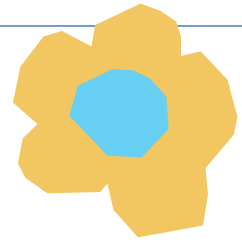
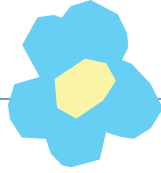
- **Ilisimasaqannginneq, paasisimasaqannginneq tapersorsorneqannginnerlu:** Ilinniartitsisut tapersorsortillu innarluutillit pillugit ilisimasaqannginnerannik paasisimasaqannginnerannillu meeqqat nalaataqakkajuttarput. Tamanna atuarumangit-tarnermik ingerlanerliornermillu kinguneqakkajut-tarpoq.
- **Initigut aaqqissuusaanikkullu ajornartorsiutit:** Atuarfinni init nipillu naleqqutinngikkajuttarput, tamannalu meeqqat immikkut pisariaqartillit toqqis-simanginnerannik uippakkajaarnerannillu kingu-neqartarpoq. Ilinniartitsisut tapersorsortillu taarse-raannerat unamilligassanik ajornerulersitsisarput.
- **Ilinniaqqinnginneq paasissutissaqannginnerlu:** Ataatsimut isigalugu ilinniartitsisunut tapersorsor-tinullu ilisimasassat, paasissutissat, pikkorissarner-nut ilinniarnermullu tunngatillugu periarfissat ami-gaatapput.
- **Suliassaqarfiit akornanni suleqatigiinneq:** Atuar-fiit, kommunit, peqqinnissaqarfiullu akornanni sule-qatigiinneq allanngorartumik ingerlavoq angajoq-qaarpasullu misigisarput qitornartik ingerlalluar-nissaa qulakkeerniarlugu sorsuuteqartariaqarlutik.

- **Naleqqusaanissamut isumalluutissaqannginneq:** Atuartitsinermi, atortut initigullu atugassariti-taasut eqqarsaatigalugit meeqqat tamarmik inger-lalluurtinniarlugit naleqqusaasoqartariaqassaaq.

Meeqqanut ilaquataasunullu kingunerluutit

Ataatsimut periaaseqannginnermi meeqqat kisimik sunnerneqanngillat, aammali angajoqqaat qitornartik ingerlalluarnissaa qulakkeerniarlugu sulinngittuukkajuttarput suliunnaavissinnaallutilluunniit. Ilaqutariit sannginnerit sakkortunerpaamik eqqorneqartarput, tassami oqartussanikatuiniarluni annertuumik iliuse-qarnissaaq pisariaqartarmat. Tamatuma saniatigut nap-paammik suussusersiinissamut tapersorsorneqarnis-samullu sivisuumik utaqqisoqartarpoq, taamaalillutik meerarpassuit piffissaatillugu pisariaqartitaminnut tunngatillugu ikiorneqarneq ajorput.

Ilinniagaqarneq tunngaviusumik pisinnaatitaaffiu-voq. Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiata tama-nut atuarfinngornissaanik – tassa meeqqat immi-neerneqartannginnissaanik – qulakkeerinninnis-samut pisariaqartumik alloriartoqarnissaa piffis-sanngorpoq

Innersuussutit

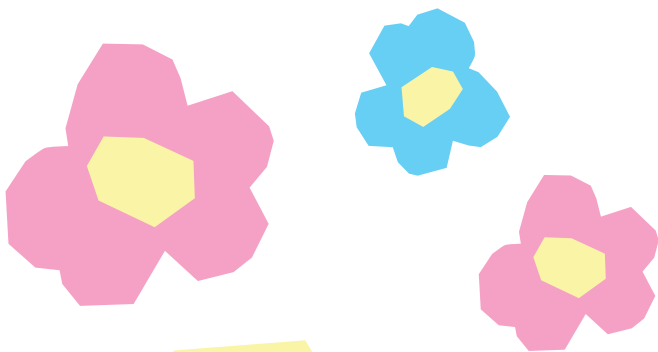
Meeqqat inuiaqatigiinni sunniuteqarnissaannut siunissamilu sulinissaannut piareersaataasussamik meeqqat tamarmik, innarluuteqarnersut apeqqutaatinnagu pitsaasumik ilinniartitaasinnaannissaat qulakkeerneqassaaq. Meeqqat innarluutillit immikkullu pisariaqartallit Meeqqat pillugit lsumaqaatigiisummut aamma Innarluutillit pillugit lsumaqaatigiisummut naapertuumik pitsaasumik ilinniagaqarnissaannut Naalakkersuisut akisussaasuupput. Taamaammat Tilioq innersuussuteqarpoq:

Pingaarnertut innersuussutit:

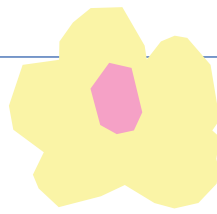
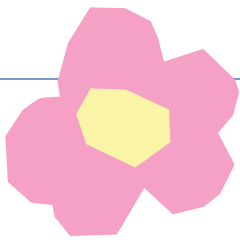
1. Innarluutillit peqatigiiffii allat suleqatiginerisigut meeqqat tamarmik – innarluuteqarnersut apeqqutaatinnagu – meeqqat atuarfiannik soraarummeermi allagartartaarsinnaannissaannik qulakkeerinittumik Naalakkersuisut pilersaarusiortariaqarput. Periusissiami meeqqat qitiutinneqartariaqarput peqataatinneqartariaqarlutillu:
  - Taamaammat tapersersortitut atuuffik ilinniartitsisunillu kiisalu angajoqqaanik suleqateqarneq eqqarsaatigeqqinneqassapput pitsaangorsarneqassallutillu.
  - Ilinniartitseriaatsit eqaatsut aamma ilaqutariit, atuarfiit, kommunillu pitsaanagerusumik suleqatiginerisigut atuarumangittarnerup annikillisarinnisaannut tunngavissanik pilersitsineq.
  - Nuna tamakkerlugu tamanut naleqqussakkamik ilusilersuilluni ilinniarnermik (UDL) atuutilersitsinissamut iliuuseqarneq.

Immikkut innersuussutit:

1. Peqataatitsinermut tamanullu naleqqussakkamik ilusilersuilluni ilinniarnermut tunngatillugu ilinniartitsisunik immikkullu atuartitsisunik ilinniartitsisunngortitsinissaq anguniarlugu Naalakkersuisut Ilinniarfissuarmut amerlanerusunik aningaasaliisariaqarput.
2. Ilinniartitsisunik piginnaangorsaaq pisinnaasaannillu pitsaangorsaaq.
3. Tamanut naleqqussakkamik ilusilersuilluni ilinniarnermik, immikkut atuartitsinermik atuartunillu innarluutilinnik atuartitsinermik qitiutitsilluni ilinniartitsisut ilinniaqqinnissaannut periarfissaannik annertusaaneq.
4. Ilinniartitsisut, immikkut pisariaqartitsisunut ilinniartitsisut atuarfimmilu pisortat piginnaasaqalersitsisumik ilinniaqqinnissaannik ineriartortitsineq, taamaalillutik atuartunik immikkut pisariaqartitsisunik sullissinissamut sakkussaqaalissammata.
5. Ilinniartitsisut eqaatsumik onlinekkut pikkorissarneqarnissaannut ungasianiillu ilinniartinneqarnissaannut atuarfiit neqeroorfigineqartariaqarput, taamaalilluni sumiinneq apeqqutaatinnagu piginnaasatigut kivitsisoqarsinnaassaaq
6. Piginnaasanik, ilisimasanik, misilittakkanillu avitseqateqarnermik siunnersorteqarnermillu siuarsaniarluni atuarfiit mikisut angisuullu akornanni suleqatigiinnernik pilersitsisoqassaaq.
7. Tamanut naleqqussakkamik ilusilersuilluni ilinniarneq (UDL) meeqqat atuarfianni atuartitsinermut tunngaviusut ilanngunneqartariaqarpoq. Taamatut tunngaveqarnermi ilinniarnep atuartut tamarmik pisariaqartitaannut naleqqussarneqarnissaa qulakkeerneqassaaq:
  - Periaatsinik takuneqarsinnaasunik, tusaaneqarsinnaasunik malugineqarsinnaasunillu atuunikkut, taamaalillutik atuartut ilikkariartortarnermi peqataatinneqarsinnaassapput.
  - Atuartitsinerup soqutiginaruutinnissaanik atuartullu ataasiakkaat piginnaasaannut pisariaqartitaannullu attuumassuteqarnissaanik qitiutitsinikkut.
  - Periaatsit aalajangersimasut meeqqanut immikkut pisariaqartitsisunut paasinnaannep ineriartortinnissaannut atorineqarsinnaapput – tamanna meeqqanut tamanut iluaqutaassaaq.

Suleqatigiinnissamik qitiutitsineq

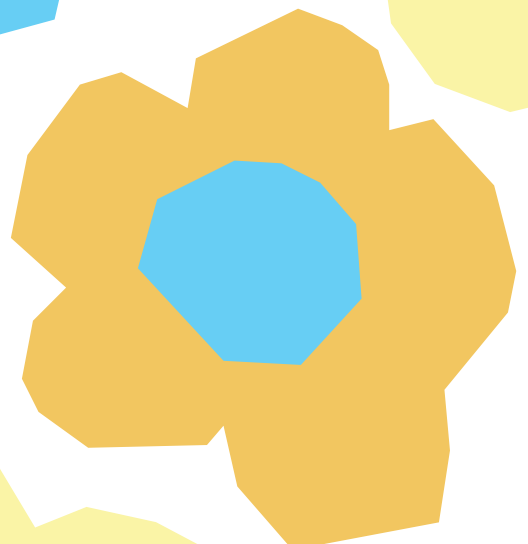
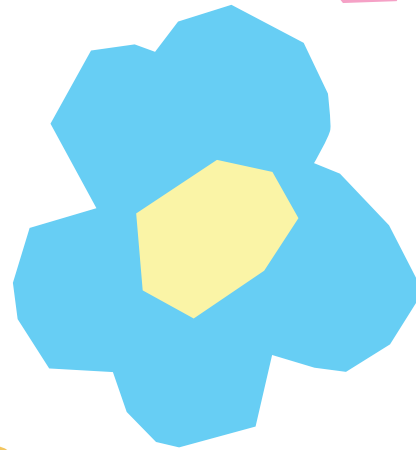
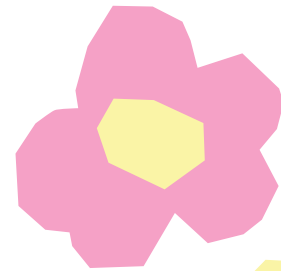
1. Meeraq angajoqqaallu annertuumik ilisimassuseqartutut isumalluuteqartutullu peqataatinneqassapput, tusaaneqassapput naapinneqassallutillu.
2. Ataatsimut isiginnittumik aaqqiissuteqarnissaq qulakkeerniarlugu angajoqqaat, atuarfiit, ingerlativiit peqqinnissaqarfiullu akornanni pitsaanerumik suleqatigiinneq.
3. Peqataatitsineq meeqqat atuarfianni pingaarnertut tunngaviusaaq, tassani assigiinngiaarneq nukittoqutaavoq meeqqallu tamarmik nikanarsarneqarnatik ataatsimoornermi ilaasutut misigisapput.

Digitalikkut atuartitsineq, aaqqiissutit ilinniartitsinerillu eqaatsut

1. Atuartitsinermi atortussanik digitaliusunik aamma piumassuserinngisamik atuannitsoortoqartillugu atuartut onlinekkut atuartinneqarnissaannut periarfissanik ineriartortitsineq.
2. Atuartut assigiinngitsunik pisariaqartitaqarneranik ilikkartariaaseqarnerannillu akuersiniarluni avatangiisunik ilikkarfiusinnaasunik eqaatsunik ilanngussineq.
3. Aaqqiissutissanik soorlu meeqqanut piumassuserinngisamik atuannitsoortunut onlinekkut atuartitsineramik ungasianiillu atuartitsineramik ineriartortitsisoqartariaqarpoq.
4. Allanngorartumik ilinniartarnissamik taperseruinissaq siunertarlugu atortut digitaliusut ilanngunneqartariaqarput atuartullu piginnaasaat aallaavigalugit atuartitsinermi peqataanissaannut periarfissinneqartariaqarput.

Piffissami ungasinnerusumi iluaqtissat

Suliniutit taakku meeqqat innarluutillit naligiimmik ilinniarsinnaanerannik taamaallaat qulakkeerinnissanngillat, aammali Kalaallit Nunaanni sulisinnaasunik nukittorsaassapput aningaasaqarnikkullu siuariartornissamut siursaassallutik. Tamanut naleqqussakkaamik ilusilersuilluni ilinniarneq inuiaqatigiinnut tamanut iluaqutaasumik eqaatsumik, peqataatitsisumik pitsaasumik ilinniartitaanikkut aaqqiissuusaanermik pilersitsinissamut qitiulluinnartumik inissisimasinnaavoq. Taanna ilaatigut Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiinnit innersuussutigineqarsimasutut meeqqat atuarfianik kivitsisinnaassaaq.

Suliat tallimat Qeqertalik Kommunimeersut, Qeqqata Kommunianeersut aammalu Kommuneqarfik Sermersooq

Tiliup sinerissami angalaneranut atatillugu angajoqqaarpasuit ataatsimoorussamik immikkuullarissumillu ajornartorsiutillit oqaloqatigaavut. Erseqqissumik sumiginnagaasimanagerat, meeraasa atugarliornerat attaveqaatillu eqqarsaatigalugit innuttaasut pisariaqartitaannik isumaginnittoqarsinnaannginnera takuarput.

Paasissutissat pissarsiarisimasatta ilamerngi katersorpavut, tassunga ilanngullugit Kalaallit Nunaanni angajoqqaat aliatsannartunik misigisimasaminnik oqaluttuarnerni ajornartorsiutit qulaajarneqarput. Amerlanerunivik oqaluttuaqaraluarpoq ilanngukkusutaralut-sinnik, aamma qanigisaasut tamarmik unneqqarillutik sapiissuseqarlutillu ammarlutik oqaluttuarnernut qutsavigerusuppavut. Angajoqqaat innarluutilimmik meeqqat atuarfianni atuatumik meerartallit ajornartorsiutaat paasisaqarfigilaarumallugit ataani paasisaqarnerugit.

Ilaqutaasut kinaassusaat isertuunnarlugit isumannaat-suutinnarlugillu aqqit allanngortitaapput.

Louise, 13-inik ukiulik, Maniitsoq

Nivikka tallimanut anaanaavoq, taakkunannga marluk infantil autismeqarput. 2022-mi ilaqutariit Maniitsumiit Nuummut nuupput. Angajulleq Inuk 2015-imi 11-nik ukioqarluni suussusersineqarsimavoq, Louiselu 2020-mi suussusersineqarluni.

Nivikka meeqqami marluk Infantil Autismeqarneranni assigiinngitsunik misigisaqartarsimavoq. Meeqqami oqartussanik isumagineqannginneranni sumiginnagaanermik, tusaaneqannginnermik qanorlu iliuuseqarsinnaannginnermik misigisaqarsimavoq.

Louise mikisunnguullunili immikkut pisariaqartitaqartuusoq Nivikka pasitsassimavoq. MISI-mukarsimavoq kingornalu meeqqanut tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortotaqarfimmit misissorneqartussanngorlugu ingerlateqqinneqarsimavoq. Tassani suussusersineqarsimavoq. Angajoqqaajusut ernermikkut misigisaat pissutigalugu Louisep immikkut atuartinneqarnissaa kissaatiginngilaat.

Louise atuarfimmi tapersersorteqalerpoq. Tapersersortili najuutinngikkaluartoq atuarfimmukaannartariaqartarput aamma Louise atuarfimmit sumiginnarneqartarpoq taamaallunilu Nivikka sulinngitsoortariaqartarluni. Atuarfimmi aqqissuussisoqaraangat ulluni sam-misaqartitsiffiusut naleqqussarneqarsimasanngillat taamaammallu Louise peqataasinnaasanngilaq. Atuarfimmiit angerlaraangami assut kamassaqartarpoq, tassami atuarfimmi equngasoqarsimagaangat qisuariartariaqartarlunilu kamassaminik aniatitsisisariaqartarpoq.

Ilaqutariinnut sunniinerpaasimasoq tassaavoq Louise ullaakkut arfineq-pingasuniit ulluklut ataatsip qiteq-qunnerata tungaanut atuarfiup akisussaaffigisaanik tapersersorteqartarpoq, misilittaanerli ullup atuarfiusup sinneranut unammititsinarpoq. Nivikka oqarpoq:

“Kommuni oqarpoq: Atuarfimmi pimmat atuarfik akiliisussaagaluarpoq, illuatungaanilli innarluuteqarmat arfineq-pingasuniit sisamap tungaanut kommunip akiligassaanik tapersersorteqarnissaq pillugu kommuni qinnuigineqarsinnaavoq – assersuutiginnarlugu piffissami sivisuumi suliertortoqarsinnaasimanngilaq, taamaammallu atuarnera suli uagutsinnut ilungersunartorujussuuvoq.”

Kommuni atuarfillu torersumik suleqatigiissinnaannginnerat ilaqutariinnut annertuumik ajornartorsiortit-sivoq. Meeqqamut tunngatillugu aalajaatumik ingerlasoqanngippat tamatuma kingunerisaanik Louisemut avatangiisit allanngorarlutillu toqqissisimanassanngillat, taannaavorlu eqqugaanerpaajusoq.

Nivikka ilaqtanilu qaammatikkaartumik attaveqarfigisartakkaminnik ataatsimeeqateqartartussaapput, tamannali pisariitsuunngilaq. Attaveqarfigisartakkanik ataatsimeeqateqarnermi Majoriaq, napparsimmavik, atuarfimmi ilinniartitsisutut siunnersuisartoq kommunilu peqataasarput, aamma ilaqutariit qanoq atugaqarnerut nalunngilaat. Louisep qatanngutaanut sulinuutit aallartinneqarsimasut nalunngilaat. Imminnut assuarisarput, akisussaaffimmik tigusiumanatik, sulisut taarseraatikulapput – ataatsimut isigalugu allanngor-toqarsimanngilaq. Nivikka qisuariarpoq allanngortoqarnissaalu anguniarlugu assoroorluni naggataatigullu kommunip unitsippaa. Oqarpoq:

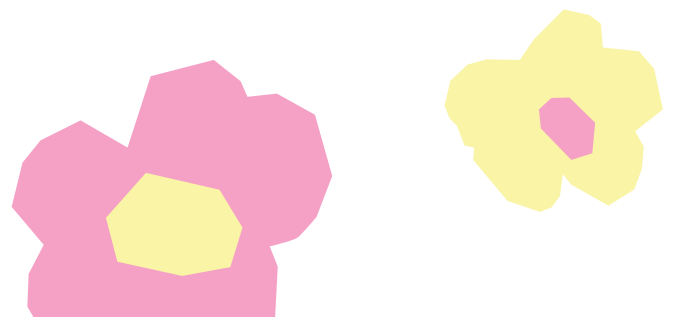
”Panitsinnut suliaq tamaat ima ilungersunartigaaq uanga uagulluunniit angajoqqaatut ornigulluta saaffiginnissinnaanngilagut, uagutsinnut inertequtigaat, taamaallaat mailikkut saaffiginnittarnissarput piumasaraat.”

Nivikkap timikkut tarnikkullu nalerisimaarneranut qanoq sunniuteqarnerisooq oqaluttuarpoq. Inuiaqatigiinni sumiginnaasuni kisimi meeqqami pisinnaatitaaffii pillugit tamatigit oqaaseqartartuuvoq. Oqaluttuarpoq:

”naggataatigit qasunarsisarpoq, naallu uannut oqaluttoqaraluartoq, tusaasinnaavara malugisinnaallugulu, kisianni oqaasii arlaannaalluunniit soqutiginanngillat. Autismemut pulavunga. Inuttut peqqinnarunnaarpoq, assersuutigalugu kingullertigit puigutoorujussuuvunga.”

Tallimangornermi oqaloqatiginerisa kingorna ilaqutariit tamarmik Maniitsumiit Nuummumut nuupput. Meeqqami atugarissaalernissaat neriuutigalugu suliffitsik inuillu ilagisartakkatik qimappaat. Louise Maniitsumi atuarfimmi ingerlaannarsimasuugaluaruni anini Inuk assigalugu siusissuklut atuarunnaarsimassagaluarpoq, Nivikka isumaqarpoq. Inuk assinganik suussusersineqarnikuvoq najanilu assigalugu sumiginnagaaneq misigisimallugu. 6. klasserluni atuartarunnaarpoq, 8.klasserluni atuarunnaarpoq atuariartoqqinnissaanut qasseeriaqalutik misilliarsimagaluarlutik iluatsinngisaanartumik. Nivikka neriuppoq Nuummi pisariaqartitaat eqquutsinneqassasut. Oqarpoq:

”Aanaanatut misigilissanerlunga, siullermeertumik iluamik oqaloqatigineqassanerlunga pissangagaara. Eqqortumik. Taanna pissanngatiginerpaavara.”

Mathias, 13-inik ukiulik, Nuuk

**Mathias 13-inik ukioqarpoq angajoqqaanilu najani-
lu ilagalugit Nuummi najugaqarluni. Mathias mar-
lunnik suussusersineqarsimavoq, eqqarsarsinnaa-
nikkut innarluuteqarpoq, tamannalu pissutigalugu
oqaatsit tungaatigut unammilligassaqarpoq
ADD-qarlunilu. Mathias immikkut atuartinneqar-
poq, 7.-8. klassemi atuartitsissutigineqartartuni
atuarpog, anaanaali Irene oqaluttuarpoq killiffia
nalornissutigalugu.**

Mathias immikkut atuartinneqarpoq, tassani innarluu-
teqarnera isiginiarneqarpoq naammaginatmilli
atuartinneqanngilaq, tamannalu ajornartorsiuterujus-
suuvoq. Mathias skemaa malillugu sivikitsumik ullor-
mut atuartinneqartarpoq atuartinneqarneranilu aala-
nissaq, pilersitsiffiusumik suliaqarnerit imaluunniit
inoqataanikkut tarnikkullu atugarissaarnissaa aallun-
neqarput. Suliaqarnerit taakku ilikkassallugit pingaar-
teqarput ataatsimullu isigalugit meeqqanit angajoq-
qaanillu pitsaasutut isigineqarput. Taamaattorli Irene
oqaluttuarnera malillugu sulianut tunngatillugu akun-
nerit atuartitsiffiusut ikippallaarujussuarput. Atuartit-
sissutit soraarummeerluni misilitsinnissamut pisaria-
qartut aamma atugarissaarnissamut iluatsilluarnissa-
mullu tunngasut tassani eqqarsaatigineqarput. Meeq-
qat atuarfiata naammassinerata kingorna Mathiasimut
iluqaqtaasussamik periarfissiussamillu Mathias atuar-
tinneqanngitsoq Irene isumaqarpoq.

Akunnerit atuartitsiffiusut amigaraluartut Irene isuma-
qarpoq atuarfik ilinniartitsisullu inussiarnersuusut
angusaqarluarusuttuusullu, ilisimasalli amigarnerat
pingaarnertut ajornartorsiutaasoq. Meeqqanik immik-
kut pisariaqartitsisunik atuartitsinissamut tunngatil-
lugu perorsaanikkut ilisimasat amigarput, ilinniartitsi-
suni arlaannaalluunniit Mathiasimik atuartitsinissamut
pisariaqartunik piginnaasaqanngilaq. Assersuutigalugu
ilinniartitsisuni arlaannaalluunniit ussersornermiit oqa-
lunnermut periaatsimik ilisimasaqanngilaq, naak Irene
ilaqutariit atuarfimmilu ilinniartitsisut pikkorissarnis-
saannut aningaasaliiffigineqarsimagaluartoq.

”Meeqqat qinngarnarsinnaasarp
imaluunniit pitsaasinnaapput,
nuannerlutik inussiarnarlutillu,
immikkuullarilarlutik, kisianni
nukkiornartuunngisaannarp, (...),
ilungersunarsigaangat
piumasaqarfigineqartanngittut
isumaqarpunga, ilungersulaarnissamut
aamma ’nå, sapinngilanga’-mik
eqqarsarnissaannut periarfissinneqarnatik
allatut iliuuseqapallattarpugut, (...),
iluamik ilungersorneq ajorput.
Meeqqanut immikkut
atuartinneqartunut
anguniagaqartoqanngilaq.”

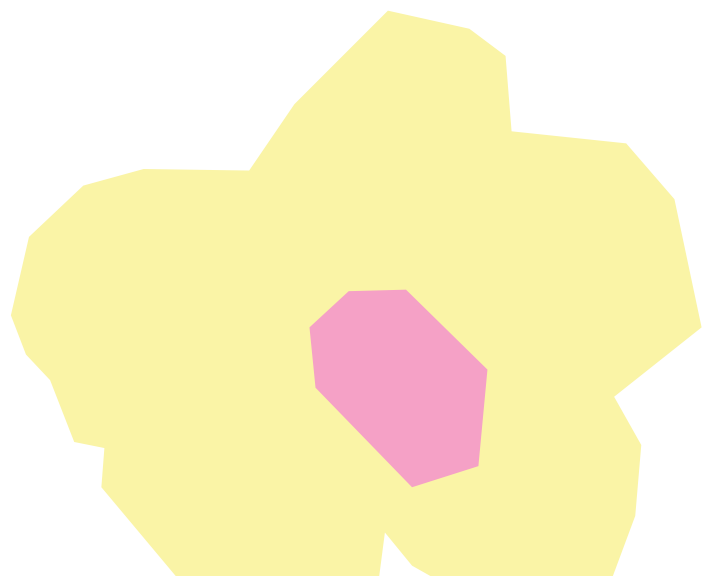

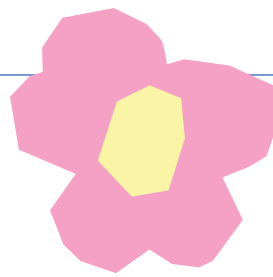
Atuarfiit meeqqat immikkut atuartinneqartut sunngor-
nissaannik upperinninnginnerat erseqqippoq, soorlu
tamanna oqaatsini issuakkani qulaaniittuni Irene
nasuiaraa. Tassami atuarfiit piginnaasaminnik upperin-
ninngimmata meeqqat natermut nakkaaneqartarput.
Tamatum kingunerisaanik Mathias atuarfimmitt anigu-
ni sussanersoq ilaqutariit isumakuluutigaat. Naamma-
ginartumik atuartinneqarnikuunani sumi sulilersin-
naassava? Irene ernermi siunissaa pillugu assut isu-
makuluuteqarpoq. Irene qanganngoruni Mathias
qanoq ingerlassava?

”Meeqqat immikkut atuartinneqartut
naapinneqartarnissaat
takuneqartarnissaallu (...) kissaatigaara,
tassami nuannaarnissamut
pitsaanerpaamillu inuunissamut
pisinnaatitaaffeqarput.”

Niels, 16-inik ukiulik, Asiaat

Karinap ernera Niels autissemik suussusersineqarsimavoq, klassimi nalinginnaasumi atuarpoq tamannalu ajunngilaq, tamannali Lilianimut nalaatsornerinnartut misinnarpoq ilungersuuteqarnerullu kinguneralugu, matumanili imaangilaq ataatsimut isigalugu atuarfiup erneranik inissaqartitsimmat taama pisoqartoq.

Ernerata immikkut atuartinneqannginnissaa Lilianip uteriissutigisimavaa. Nalunngilaami atuartut allat assigalugit immikkut atuartinneqartuni atuartut amerlasuut soraarummeernermut uppersaatiniq pissarsineq ajortut. Meeqqat allat tamarmik assigalugit ernerrata siunissamut periarfissaqarnissaa arnaata kissaativavaa.

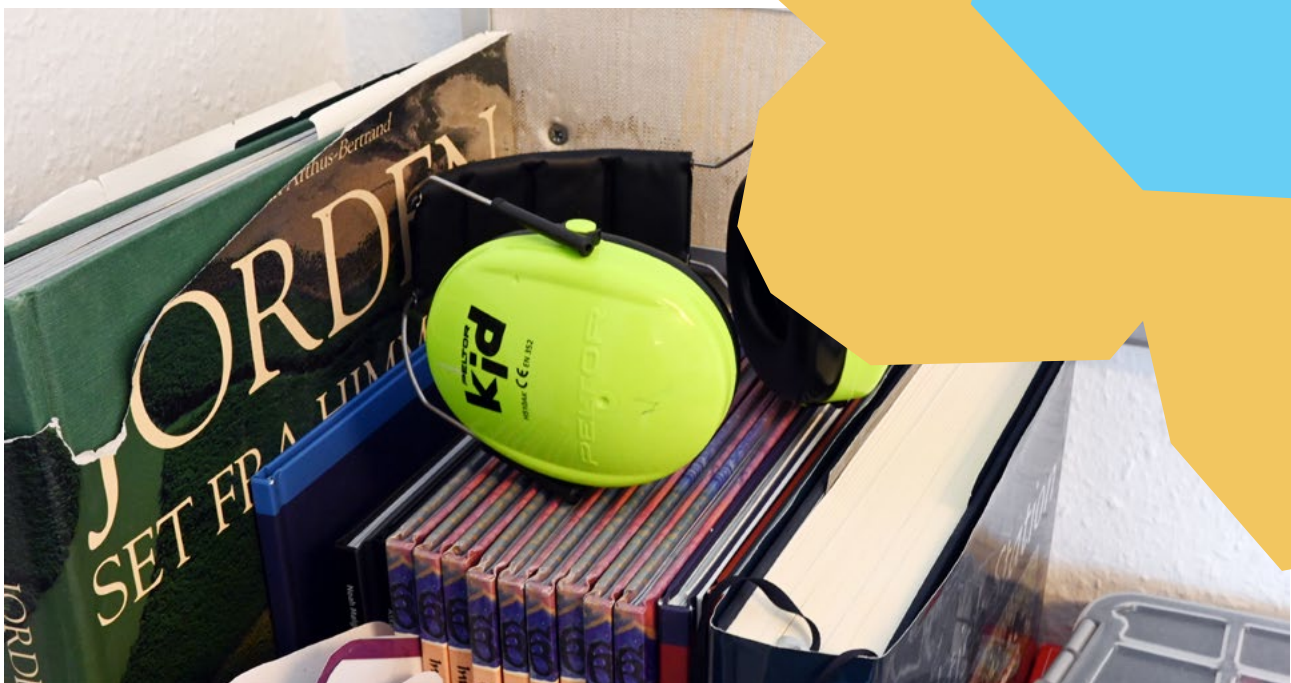
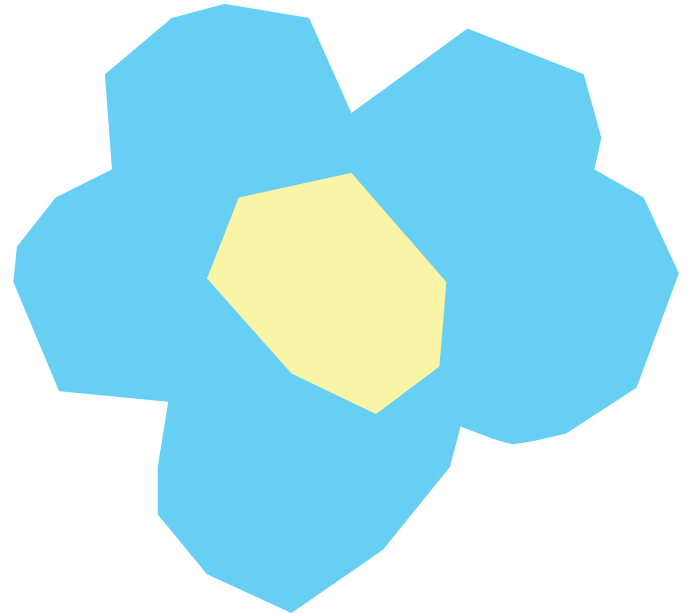

”Ernera atuarfimmu
naleqqussartussaangilaq. Atuarfiguna
erninnut naleqqussartussaasoq.”

Lilianip ernermi atuartinneqarnissaa qulakkeerniarlugu ilungersorssimavoq, uteriinnerinnaalu iliuuseqarujusuarneralu kiisalu nalaatsornerinnarmik ilinniartitsisup autissemik suussusersinerlu pillugit ilisimasalimmik takkuttoqarmat ernera atugarissaarsinnaavoq ilikkariartorsinnaallunilu. Niels maanna marlunnik ilinniartitsisoqarpoq, pisariaqartitaanik ilikkariartornissaanut qulakkeerinnittunik ilisimasaqartoqarpoq pisariaqartitaminillu atuagaqarpoq.

Lilianip ernera atuarfimmi eqqissiviilluleraangat angerlaannarsinnaaneranik aaqqiisuteqartoqarpoq. Taa-maalilluni nukissaqarluni toqqissisimallunilu atuariartoqqinnissaminut eqqissisimaalaarsinnaavoq.

Aputsiaq, 16-inik ukiulik, Ilulissat

Nivi marlunnut anaanaavoq. Ernera Aputsiaq 16-inik ukioqarpoq, taanna qaratsakkut ajoqusersimavoq (cerebral parese) tusilartuullunilu. 2015-imi tusartaatitaarpoq, tamatumalu kingorna 5 meterimi ungasissusilimmiittut tusaasinnaalerpai. Ilulissani najugaqarput, Ilulissani 2022-mi meeqqat atuarfiat naammassivaa. Meeqqat atuarfianni naammasse-reerami illoqarfigisaani sulianut tunngatillugu Aputsiamut allanik periarfissaqanngilaq.

Aputsiaq meeqqat atuarfianniikkunnaarami kommunimi sullissisup siunnersuina malillugu taamaallaat Aasianni Ado Lyngep atuarfia periarfissaraa, tassanilu atuarusussimangilaq. Taannalu eqqaaneqaraangat tamatigut qinngariummertarpaa, tassami illoqarfik anaananilu qimakkusunngilai. Ineriartorneranut iluaqutaasussamik illoqarfimmi allanik periarfissaqannginera arnaata oqaluttuaraa, tamannalu pakatsinarpoq.

Aputsiap meeqqat atuarfianni atuarluni nuannarisimavaa, immikkut atuartinneqarsimavoq, aamma ilinniartitsisui Nivip attaveqatigilluarsimavai, kisiannili Ilulissani oqartussanik allanik, pingaartumik peqqinnissaqarfimmik pitsaanerumik suleqateqarnissaq amigaatigisimavaa, assersuutigalugu Aputsiaq timimik sungiusaasumukarsinnaasimangilaq. Ataasiaannarlutik pulartoqarsimapput. Kommunimut tunngatillugu aamma taamaassimavoq, tassani saaffiginnissutimi akineqarnissaannut piffissami sivilisuumi utaqqisariaqartarsimapput. Meeqqat atuarfianik naammassinninnissaanut ukiut marluinnangormata anaanani peqatigalugu Sisimiuni Pissassarfimmiissimavoq, tassani sungiusarnermi malitassamik pissarsivoq, taannalu kingusinnerusukkut meeqqat atuarfianni ilinniartitsisup atorsimavaa, taannalu atorlugu ilinniartitsisut peqatigalugit ullut tamaasa timimik aalatitsisarsimavoq.

”Meeqqat atuarfianni atuarallarami ullaat tamaasa timini aalatittarpaa, tamanna timaanut assut iluaqutaasimavoq. Massakkut, meeqqat atuarfianniit anereerermi kingorna timaa nukeqarpallaanngilaq.”

Immikkut atuartinneqarpoq anaanaasorlu oqaluttuarpoq nammineq ilinniartitsisullu akornanni suleqatigilluarsimallutik. Aputsiaq taamaallaat suliniuteqarluni mi-

silitsississimavoq, allani misilitsissimangilaq. Meeqqat atuarfianni soraarummeerluni misilitsissimangilaq.

Tusilartuunera kingusissukkut paasineqarmat kingusissukkut ilikkariartulerpoq.

Aputsiap meeqqat atuarfianni atuarluni nuannarisorujussuunikuuuaa, taamaammallu pisiniarfimmi akunnerit sisamat sulisarnerup saniatigut Aputsiaq sammisasaaruteriataarmat ilaqutariit malugisimavaat.

”Atuariartornissaminut qilanaartuaannarpoq, taamaalluni nal. tallimangungnigilaartoq iterama atuariartorsimavoq, assut tupappunga. Atuarusungaarami allaat unnuakkut ingerlasimavoq.”

Aputsiaq tapersorsorteqanngilaq suliffinilu sammisartagatuarivaa, taamaammallu Nivip ernini kisermaakamiuk Nivi sulisinnaanngilaq. Pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarpoq, taakkulu naammangillat.

”Tapersorsorteqarsimasuuppat suliffigisinnaasanni sulisinnaasimassagaluarpunga.”

Aputsiaq nukappiaraavoq piumassuseqartoq, nutaanik ilikkagaqartarnermik nuannarisalik assasornermillu pikkoriffilik: qilattaasarpoq, sapakkerisarpoq, taamaammatt meeqqat atuarfiannik naammassinnereerermi kingorna ilikkariartornerata uninnera arnaata soorunami uggoraa, sulianullu tunngatillugu ilisimasaqarnerulernissaa kissaatigalugu. Meeqqat atuarfiani atuarnera pitsaasimavoq ineriartoqqinnissanili pisariaqartippaa.

”Maani illoqarfitsinni innarluutilinnut angajoqqaajulluni ineriartorfigisinnaasaanik allanik periarfissaqannginnera assut kipiluttunarpog. Tamannalu uagutsinnut nukillaarnaqaaq.”

Nava, 14-inik ukiulik, Sisimiut

Arnaq Navamut 14-inik ukiulimmut anaanaavoq, taanna qulingiluanik ukioqarluni Nuummi infantil autissemik suussusersineqarsimavoq. Navap atuarfik nuannarivaa siusinnerusukkullu karakterigissaartarsimavoq, 8. klassemili aallartikkami nappaataanik pisariaqartitaanillu ilisimanningsunik nutaanik ilinniartitsisoqalerami atuarfimmi ilikkagaqarneq ajorluni atuarusunnanilu anaanani ullut tamaasa oqaluttuarfigisarsimavaa, karakterilulersimallunilu.

”Atuareeraangat aperisarpara ullut qanoq ippa: ajunng’, matoqqalerpoq. Taava paasilerpara assersuutigalugu suleqatigiuminaassimavoq. Attaveqatigiilluarneq iluaqutaasimassagaluarpoq. Paasinnissinnaanngikkaangami kamalertarpoq. Matulluinnartarpoq, taamalu pisoqaraangat taamaannera inissaqartariaqarpoq eqqissereeraangallu oqaloqatigalugu, taava ajunngitsumik ingerlaqqittoqalertarpoq.”

Nava Arnarluni Nuummi atuarfikua nuannarisimaqaat, klassiami Navamut naleqqussarneqarsimammat. Ulluni assigiinngitsuni susoqassanersoq nassuiaasoqartarsimavoq. Ilinniartitsitut siunnersuisartut assigiinngitsunik innarluutini atuartunillu ikiorneqartariaqartunik ilisimasaqarluarsimapput. Sisimiunut nuunnermi kingorna 7. klassimi atualersimavoq, tassani pitsaasumik autismelu pillugu ilisimasalimmik klasselæreqarsimavoq. 8. klassimi atualerami nappaataanut ilisimanningsumik nutaamik ilinniartitsisoqalerpoq, anaanaasullu ilinniartitsisut pisortallu ataatsimeeqatiginissaanik ajornartorsiuteqarsimavoq, tassami misigigami panimi pisariaqartitaat taakkuninnga paasineqanngitsut. Navap atuarfimmit tamatigut angerlaraangami atuarfimmi paasisaqarsimanninninni naammagittaalliuti-gisalerpaa.

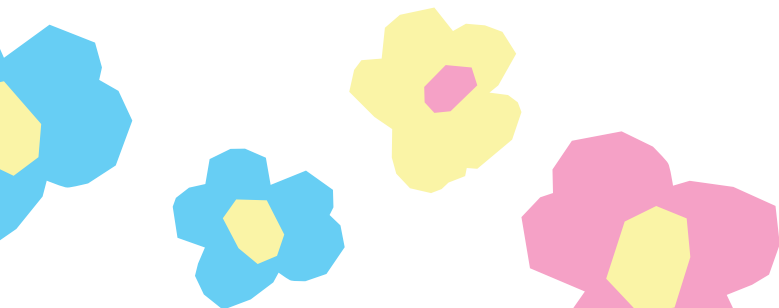
Paniata pisariaqartitami tungaatigut naapinneqanngippat qanoq issanersoq Arnap isumakuluutigaa.

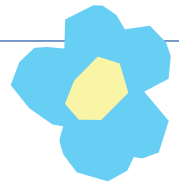
”Paniga assut isumakuluutigaaara, tassami soraarummeernissaa aammami soraarummeeqqammerpoq, appasinnerpaamik pissarseqqammerpoq, tassami suliniuteqarnerminni assut atuanngitsuukulasimavoq oqartarlunilu ”napparsimavunga”, nalunngilaralu napparsimanningsitsoq, kisianni saqqummiinissaq, allarpasuit suliniuteqarnermilu nalaani atuartunik allanik naapitaqarnissaa pissutaapput. Erniinnannguaq, tassa aappaagu atuarfik naammassisussaagaa eqqarsaatigaara, ingerlanerliornissaa annilaangassutigaaara, panigami nalunngilara. Sulianut tunngatillugu assut pikkorippoq karakterigissaartarporlu, 8. klassimi 9. klassimilu ammuinnaq ingerlavoq.

Atuartunut pitsaanerusumik aqqqissuussisoqarnissaa pisariaqartoq Arnap oqaluttuaraa, taamaallitut Navap nutaamik ilinniartitsisoqalernerani ilisimasaat annaaneqaannassanngillat.

”Sapaatit akunneri marluk matuma siorna ilinniartitsisut ilaannik ajornartorsiuteqarpugut, sorraappoq, tassami malinnaasinnaannginnera killormoornera qianeralu pissutigalugit illua-tungeriinnit susoqarnersoq paasiniarlugu ilinniartitsisut ilaat ataaseq oqaloqatigaara. Ilinniartitsisua tupaallaqaaq, sooruna klasselæreanit paasitinneqarsimanningsut?”

Pisut nalaatsornerit pissutaallutik Nava ingerlalluarterpoq ingerlalluarnelunniit ajorluni. Paniata Nuummi atuarfikua ilinniartitsisut siunnersuisartoq pitsaasoq tamanut atugarissaartitsinissamik isumaginnittartoq, 7. klassimi ilinniartitsisoq autissemik ilisimasalik Navallu sunik pisariaqartitaqarneranik ilisimannittoq pissutaallutik Nava atuarnermini ingerlalluarpoq. Illuatungaanilli 8. klassimi atualerami ingerlalluarunnaarpoq, tassami Navap nappaataa pillugu paasissutissat ingerlateqqinneqarsimannngillat klassilu Navamut naleqqussarneqarsimanani. Nava klassimut naleqqussarniarluni ilungersorsimavoq, tamatumalu kingunerisaa-nik atugarliularluni.

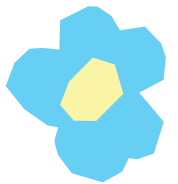
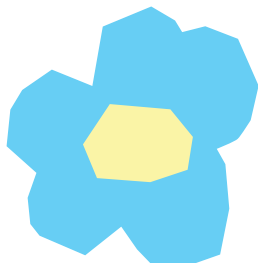
Atuarfimmi pisortanik ilinniartitsisunillu oqaloqatigiinnermi tigulaakkat kinaassusaat paasiuminaallisarlugit

”Ilinniartitsisorpassuaqaraluarluta
suli amerlanerusunik
pisariaqartitsivugut, assersuutigalugu
nutaamik klasseqalersinnaavoq”

”Atuarfimmi (...) eqqissiviimmata
isumalluutitut isiginissaat amigaataasoraara.
Meeqqanuku pisariusut
aliikkusersorneqartussaaasut arlaannilluunniit
suliaqartinneqartussaaasut, meeqqallu
eqqissimasut inequnartuupput, soorlu
Mathias klassianilu meeqqat allat
inequnartuusut, taakkumi quianartuupput
nuannersuullutillu aamma nunarsuaq
taakkuninnga inequnarnerulersitsisumik
isigisarpaat, ilaa”

”Ulloq naallugu atuarfimmi atuartut atuarfinni
allani nammanneqarsinnaanngitsut atuartuutigaavut,
(ulloq naallugu atuarfimmi) ilinniartitsisut
ukiorpassuarni sulisimapput misilittagartuullutillu
aamma atuartunik ataasiakkaanik unammilligassalinnik
atuartuuteqarnissamut inissiinissamullu pikkoripput.
Ilinniartitsisussatut ilinniartitsisut atuarfik
perorsaanerup saniatigut ilinniartitsisut atuartunik
immikkut pisariaqartitsisunik pitsaannerusumik
ilitersuisinnaanerunissamut pikkorissarnissamut
pisariaqartitsigaluartut pikkorissartitsinerit
aqqissuunneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq”

”Ilinniartitsisut nappaatit ataasiakkaat
pillugit ilisimasaqarnissartik
pisariaqartippaat, taakkununga
tunngatillugu pikkorissartitsisoqarnissaa
pisariaqartinneqarpoq, atuartut ataasiakkaat
pitsaannerusumik atuartinnissaannut
tunngatillugu unammilligassaqarpugut.”

”Ilinniartitsisussatut ilinniarfimmi
immikkut perorsaaneq
qaapiaannarsorneruallaqaaq,
nappaatillit immikkut
aallunneqanngillat, tamannalu
pisariaqartinneqarpoq.”

”Tapersersortaanissamut akissarsiat
aporfiusarput, SIK malillugu
akissarsiaqartinneqarniaraangamik
tunuartertarnerat maannamut misigivimavara.
Tapersersortinik amigaateqaralualuta sulisut
taarseraattorujussuupput, tamanna
pinngitsoortinniarlugu naluara maangaanniit
qanoq iliussanerlunga. Tapersersortit
pisariaqartinneqaraluartut kommuniimiillu
akuersisoqarsimagaluartoq tapersersortinik
pissarsinissaq ajornakusoorpoq.”

”Ajornakusuulaarpoq, atuartooq atuarnissamut
soorunami pisinnaatitaaffeqaralualuni
attaveqatigiinnerli ajornakusoorpat atuartitsinissaq
ajornakusoorpoq, tamatumalu kingunerisaanik
malinnaasinnaarneq meeqqallu allat
eqqorneqartarput, taama oqarpoq ulloq unnuarlu
paaqqinnittarfik. Tassuunatigut
ingerlalluarpallaarneq ajorpugut ilaannikkullu
ingerlalluannngittaqaluta.”

”Ilaatigut assut ingerlalluarnera
takusinnaasaralualutigu imaanngilaq
nunarsuarmi mesteriusugut,
aammali arlaatigut takusinnaasarpaput
'hov, uani ingerlalluarpallaanngilaq.’”

”Nalorninarluinnartumi
inissisimavugut, tamanna pillugu
ilisimasaqanngilagut. Ataatsimut
isigalugu atuarfimmi
atuartuuterpassuaqarpugut,
taakkulu arlaatigut atuanngitsoortarput,
amma atuartut ilaat
atuarumanngittarsinnaapput,
erseqqilluinnarpoq.”

”Angajoqqaat ilinniartitsisullu
suleqatigiilluanngikkunik taava
iluatsittoqarsinnaanngitsoq
oqaannarsinnaavunga.
Suleqatigiilluarnerput pissutigalugu
tamaangarujuk killippugut,
nuannersumik suleqatigiippugut
paaseqatigiillutalu.”

Tunngaviusumik meeqqanut innarluutilinnullu tunngatillugu inatsisitigut tunngaviit

Meeqqamut pitsaaneq: Meeqqamut pitsaanerpaq pil-lugu tunngaviup Meeqqat pillugit isumaqatigiisummi qitiunerata kingunerisaanik aalajangiinerni inatsisinilu tamani meeqqanut tunngasuni meeqqanut pitsaaner-paaq aallaavigineqartassaaq. Ataatsimut isigalugu inuil-lu ataasiakkaat eqqarsaatigalugit tamanna atuuppoq.

Naligiinneq peqataatitsinerlu: Meeqqat innarluutillit meeqqat allat assigalugit immikkoortitsinertaqanngit-sumik ilinniartinneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Aporfiit piarnerisigut meeqqat taakku inuiaqatigiinni peqataasinnaanerat naalagaaffiup qulakkiigassaraa.

Pisariaqartumik tapersersuineq: Meeraq innarluutilik atuartitsinermi peqataasinnaanissamut tapersersorne-qarnissamik pisariaqartitsippat naalagaaffik sapinngi-samik akeqanngitsumik meeqqallu pisariaqartitaanut naapertuuttumik ikiorsiissuteqartussaaavoq.

Tusaaneqarnissamut pisinnaatitaaffik: Meeqqat tamar-mik, tassunga ilanngullugit meeqqat innarluutillit sulia-ni taakkununga tunngasuni tusaaneqarnissamut pi-sinnaatitaaffeqarput. Pisinnaatitaaffiup atuunnissaa meeqqallu immikkut pisariaqartitaanut naleqqussar-neqarnissaa naalagaaffiup akisussaaffigaa.

Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissummi artikeli 24: Ilinniarsinnaatitaaneq

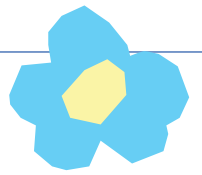
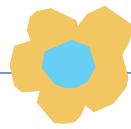
Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissut malillugu inuit tamarmik ilinniarnissamut pisinnaatitaaffeqarput, tassa meeqqat innarluutillit meeqqat allat assigalugit pitsaasumik atuartinneqarnissaannik qulakkeerinnittumik ilinniartitaanermik atuartitaanermillu peqataatitsisumik pilersitsinissaq Naalakkersuisut Inatsisartullu sulisutigissavaat.

Atuarfiit inuiaqatigiillu meeqqat innarluutillit sulianut tunngatillugu atuartitsinermi peqataasinnaannissaat qulakkiissavaat, soorlu aamma atuarnarup tungaatigut inuuniarnikkut. Ilinniarnissamut pisinnaatitaaffimmi aamma ilaapput: inuit innarluutillit kinaassutsiminnik, pisinnaasaminnik nutaaliorsinnaanerminnillu ineriartortitsinissaat, soorluttaaq tarnikkut timikkullu pisinnaasaminnik tamakkiisumik ineriartortitsisussaasut. Tamannalu atuarfeqarnermut ilinniartitaanermullu suliassaavoq.

Meeqqat tamarmik akeqanngitsumik tunngaviusumik ilinniarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Meeqqat innarluutillit ilinniarsinnaanerat kisiat pinnagu aammali ilinniartitaanikkut naleqqussaasoqarnissaa. Timikkut inuuniarnikkullu aporfiit peernissaat aamma atuarfiit atuartitsinerullu meeqqat ataasiakkaat pisariaqartitaannut naleqqusarneqarnissaat naalagaaffimmit qulakkeerneqassapput. Isumalluutit eqqarsaatigineqarsinnaapput, meeqqalli ilinniarnissamut pisinnaatitaaffia akigineqanngisaannassaaq. Peqataatitsinermi ataasiakkaat eqqarsaatigineqarnissaat, atuartitsinerup naleqqusarneqarnissaa ilinniartitsisullu immikkut ilinniarsimasut pisariaqartinneqarput. Atuarfik meeqqamut naleqqussassaaq killormuunngitsaq. Eqqortumik pitsaassuseqartumik atuartitsisoqarnissaa atuarfiup tamatigut akisussaaffigaa.

ARTIKELI 24: KIKKUT TAMARMIK ILINNIARSINNAATITAAPPUT

Inuit innarluutillit ilinniarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Pisinnaatitaaffiup matuma immikkoortitsinertaqanngitsumik naligiimmillu periarfissaqarluni tunngaveqarnerup piviusunngortinneqarnissaat anguniarlugit immikkoortuni tamani kiisalu inuuneq naallugu ilinniarnermi peqataatitsisumik ilinniartitaanikkut aaqjissuussisoqarnissaa naalagaaffiit peqataasut qulakkiissavaat.

Piumassuserinngisamik atuangitsoortarneq pillugu

Atuangitsoortarneq ernumanartog

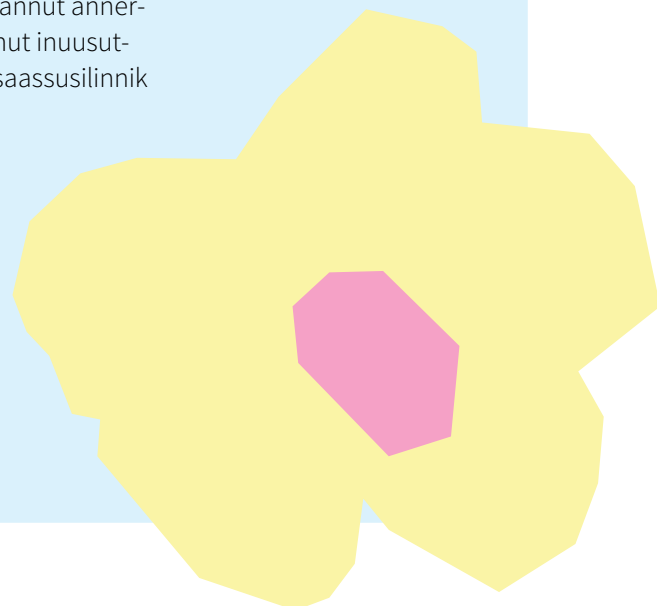
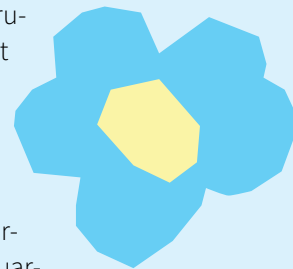
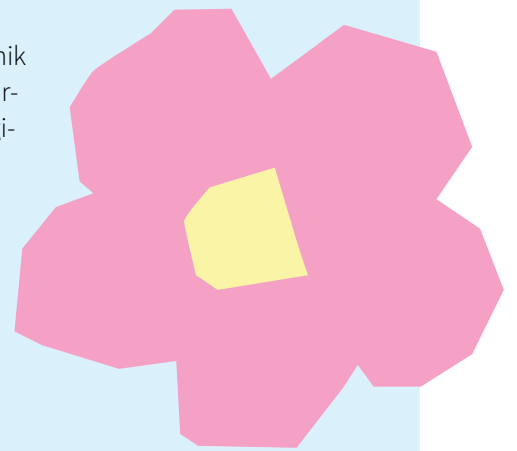
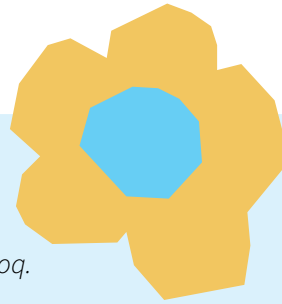
Linda Schwartz Larsenimit Unikosimeersumit allaatigineqartoq.

Atuangitsoortarneq atuarumangittarnertulluunniit taaneqakkajuttar-toq ullumikkut meeqqanit inuusuttunillu amerlasuunit ajornartorsiutigineqarpoq, pingaartumik meeqqanit inuusuttunillu innarluutilinnit amerlasuunit.

Meeqqat inuusuttullu innarluutilit amerlasuut atuarfimmi amigartumik sualuttumilluunniit sunnerneqartarput, qinngasaarneqartarput, atuarfimmilu susassaaleqinerit puullaagititsinartullu, tapersorsorneqanngineq ikiorsarneqannginnerlu atuarfiup klassillu annilaanganarlutillu ersinarnerannut ilaatigut kinguneqartitsisarput. Tamatuma kingunearisaanik amerlasuut atuariartorusunneq ajorput.

Meeqqap inuunerani angajoqqaatut, ilinniartitsisutut inersimasutulluunniit allatut atuarumangittarnerup atuangitsoortarnerullu meeqqap atugarliorneranut takussutissaanera takussallugu pingaaruteqarpoq. Meeqqap ajornakusoortitsnera, nuanniillornera ernumaneralu eqqarsaatigineqassapput. Inersimasut tamarmik meeqqap eqqaaniittut atugarliornerup sorlaa suunersoq paasisariaqar-paat ajornartorsiullu aqqillugu. Meeqqat inuusuttullu innarluutilit immikkut pisariaqartitaasa akuerineqarnissaat immikkut pingaaruteqarpoq, taamaalillutik ilinniarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerat attanneqassaaq. Tassa imaappoq naalagaaffik kommunillu eqqortumik innuttaasunullu tunngasumik ikiorsiissuteqarnissamut akisussaaffeqarput, assersuutigalugu naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunut atuarnissamut ikiuineq, isigiarsuttunut tappiitsunulluunniit maluginiutit atorlugit ikiuineq, imaluunniit tarningit innarluutilinnik, ass. ADHD-eqartunik ikiuineq. Atuarfiit, atuarfinni pisortat ilinniartitsisullu meeqqat ataasiakkaat pisariaqartitaat aallaavigalugit atuartinneqarnissaasa qulakkeerneqarnissaannut anner-tuumik akisussaaffeqarput. Tamatuma saniatigut meeqqamut inuusuttumulluunniit angajoqqaajusunik angajoqqaatullu oqartussaassusilinnik qanimut ingerlaavartumillu suleqatigiittoqassaaq.

Atuangitsoortarnerup atugarliornermut takussutissatut isiginngikkaanni aamma oqartussat tamarmik meeqqamullu qanigisaasut ajornartorsiutip qitia aqqiiviginiar-lugu suleqatigiinngikkunik meeraq inuusuttorluunniit naligiimmik atugassaqartitaalluni atuarfimmu-uteqqinngisaannarnissaa ilimanarluinnarpoq. Tamanna meeqqap siuariartornissaanik, ineriartornissaanik iluatsilluar-tumillu siunissaqarnissaanik ajoqusiissaaq.

Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiat pillugu killiffik

Atuarfinni assigiinngitsuni immikkut atuartitsinermit siunnersortit piginnaasaat annertuumik assigiinngissuteqarnerat Meeqqat atuarfiit pillugit naliliinermi nalunaarusiamit 2015-imeersumit¹ erserpoq. Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiini nalinginnaasumik immikkut atuartitsinerit taamaallaat 2%-ii aamma annertusisamik immikkut atuartitsinerit 9%-ii immikkut atuartitsinikkut ilassutaasumik ilinniarsimasunik ilinniartitsisunit isumagineqarnerat nalunaarusiami takuneqarsinnaavoq. Ilinniartitsisut immikkut atuartitsinikkut ilassutaasumik ilinniarsimanngitsut 81%-ii nalinginnaasumik immikkut atuartitsipput aamma 79%-ii annertusisamik immikkut atuartitsipput. Kiisalu ilinniartitsisut ilinniarsimanngitsut 17%-ii nalinginnaasumik immikkut atuartitsipput 12%-iilu annertusisamik immikkut atuartitsillutik.

Ajoraluartumik atuartut immikkut atuartinneqartut amerlasoorujussuit soraarummernermit allagartaqarlutik meeqqat atuarfiannik naammassinninneq ajornerat suliassaqarfimmut tunngatillugu misissuinermit erserpoq.

”Ukiuni tulleriinni Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup 10. klassimi specialklassini atuartut ilaasa amerlasuut meeqqat atuarfianni inaarutaasumik misilitsinnerni peqataannginnissamut akuerisaasarnerat maluginiarsimavaa.

Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup paasissutissaatai malilugit meeqqat atuarfianni immikkut atugassaqartitaalluni inaarutaasumik misilitsissinnaanermut periarfissat, inatsisini atuuttuni piusut, naammaginartumik atorneqarneq ajorput.”^{II}

Atuartut immikkut piumasaqaatitalinnik soraarummeerlutik misilitsissanersut atuarfiit atuarfinilu pisortat ataasiakkaarlutik isummerfigisussaaammassuk sulianut tunngatillugu atuartut ataasiakkaat immikkut piumasaqaatitalimmik misilitsinnissamut naleqqunnersut nalilersornissaat pisortanit naliliivigineqassapput. Atuarfimmi pisortat misilitsinnissamut immikkut piumasaqaatit qanoq imaqarnerannut tunngatillugu ilisimasaqarnissaat paasisimasaqarnissaallu pisariaqarpoq, taamaammat atuartut arlallit, pingaartumik atuartut immikkut atuartinneqartut meeqqat atuarfiani inaarutaasumik misilitsinnermi peqataasinnaannaannut periarfissaqarnissaannik atuutilersitsinnissamut tapersersuisussamik Ilinniartitaanermut aqutsisoqarfik 2020-mi ilitseruusiorpoq. Tamanna atuartut meeqqat atuarfiata kingorna toqqaannartumik inuusuttunut ilinniartinnik aallartitsinnissaannik periarfissaqarnerulersitsissaq^{III}.

Meeqqanut isiginnineq pillugu

Ajornartorsiulersitsisumik pissusilersuutinik paasinnineq

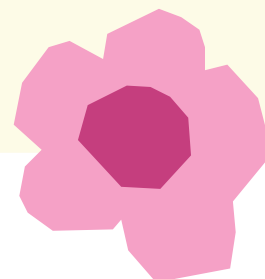
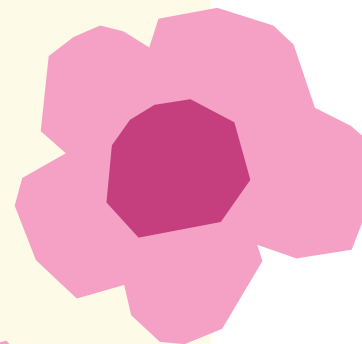
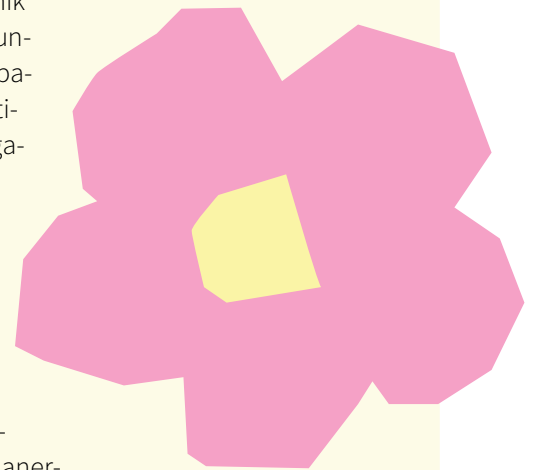
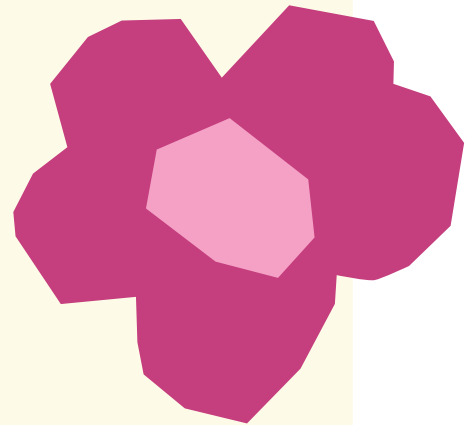
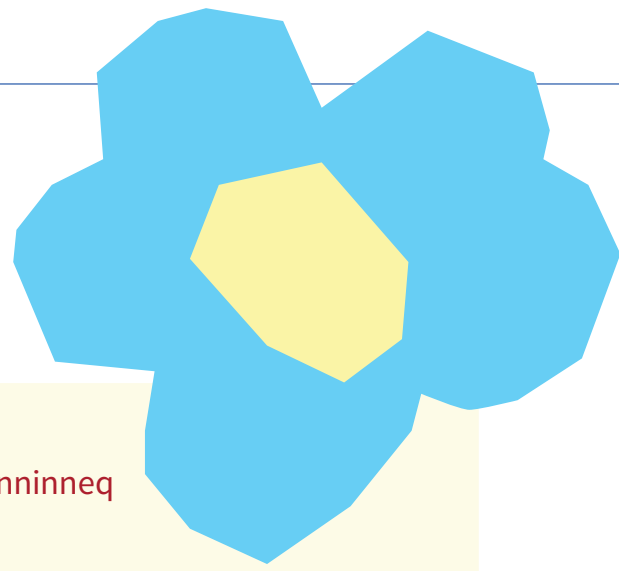
Mehdi Owliaiemit Unikosimeersumit allaatigineqartoq.

Meeqqatut, pingaartumillu meeqqatut pisinnaasakinnerusutut immikkulluunniit pisariaqartitalittut misigissutsinik oqaasinnguiniarneq ilungersunartorujussuusinnaavoq, qisuariarnarsinnaavoq nunarsuarlu paasiuminaassinnaaqaluni. Meerarpasuit ajornartorsiulersitsisumik pissusilersulersinnaapput, ass. meeraq tukertaasinnaavoq, imminut allanullu kimmaasinnaavoq, qitsuaasinnaavoq, qitserarsinnaavoq sakkortuumillu pissusilersorsinnaalluni. Soorunami taamatut misigisaqarneq sakkortuvoq. Kisianni immikkut perorsaanermit isiginnineq aallaavigalugu “meeqqap – qanoq pisinnaasaqarnera apeqqutaatinnagu – avatangiisinit qanigisaniillu namminerminut naatsorsuutigineqartut naammassinissaannut pisariaqartunik paasinninnginnerannit sapinnginnissamullu periusissianik peqannginnera pissutigalugu ajornartorsiulersitsisumik pissusilersorneeratut tamatigut isigineqartassaaq”^{IV}.

Meqqat – pingaartumik meeqqat innarluutillit taamatut pissusilersoraangata ajornartorsiutit aallaaviinik paasinnittarnissaq pingaaruteqarpoq. Meeraq ajornartorsiutaanngilaq, meeqqap avatangiisiisa meeqqamik akuersaarnissaannut, takunninnissaannut paasinninnissaannullu tunngatillugu ajornartorsiuteqartoqarpoq. Taamatut pissusilersuinnarpata sulilu paasineqanngippata akuerineqarnatillu meeqqat ilisarnaatinik peqaleriartorsinnaapput, soorlu uippakkajaarnermik, annilaangarnermik innarluutaalu pioreersoq ajorseriarsinnaalluni.

Meeraq takuneqartutut, tusaaneqartutut, paasineqartutut pisariaqartitamiinullu ikiorneqartutut misiginiassamat tamatta iliuuseqassaagut.

Taamatut pissusilersornerup attaveqarnermik ujartuinertut paasineqarnissaa pingaaruteqarpoq. Isumassorneqannginnermik ikiorneqannginnermilluunniit aamma avatangiisiminnik paasinninnginnerminnik takutitsillutik ajornakusoortumilluunniit inissisimantik pissutigalugu pingaartumik malugineqarnissamik ujartuillutik attaveqarniarsinnaapput. Naatsorsuutigisami tungaatigut – tassa naatsorsuutit meeqqap peqataaffigisimangisai maannalu naammassisinnaangisai eqqarsaatigalugit naapinneqannginnerannut tamanna erseqqissumik takussutissaavoq. Meeqqap sumiiffigisaani naapinnissaat pingaaruteqarpoq. Meeraq ilungersunartuunngilaq meerarliuna ilungersunartorsiortoq. Uagut angajoqqaatut, angajoqqaatut oqartussaasusilittut, qanigisaasutut il.il. meeqqat atugarissaarnissaannik qulakkeerinninnissarput akisussaaffigaarput.

Tamanut naleqqussakkamik ilusilersuineq tamanullu naleqqussakkamik ilusilersuilluni ilinniarneq

Tamanut naleqqussakkamik ilusilersuineq tamanullu naleqqussakkamik ilusilersuilluni ilinniarneq (UDL) Innarlutillit pillugit Isumaqaatigiissummit tapersorneqarpoq. UDL kalaallinut naleqqussarneqarsinnaavoq.

Tamanut naleqqussakkamik ilusilersuineq suua?

Tamanut – ukiut, pisinnaasat pisariaqartitalluunniit apeqqutaattinnatik aallaqqaataaniilli pissarsiarineqarsinnaasunik atorneqarsinnaasunillu nioqqutissanik, avatangiisinik, inuiaqatigiinnilu aaq-qissuussanik pilersitsinissaq tamanut naleqqussakkamik ilusilersuinnermi pineqarpoq. Inunnut innarlutilinnut immikkut aaqqiissuteqarnermut taarsiullugu kikkut tamarmik naligiimmik atugassaqarlutik peqataasinnaansaata anguniarlugu inuiaqatigiinnik tamanik peqataatitsinissaq tamanut naleqqussakkamik ilusilersuinnermi qitiutinneqarpoq.

Tamanut naleqqussakkamik ilusilersuilluni ilinniarneq

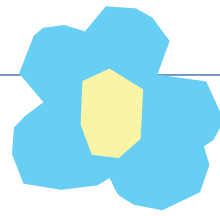
Tamanut naleqqussakkamik ilusilersuilluni ilinniarneq (UDL) perorsaa-riaatsimi atuartitsineq eqqarsaatigalugu atuartunut tamanut eqaatsunik peqataatitsinunillu ilikkagaqarfiusunik avatangiiseqartitsinissaq siunertarineqarpoq. Atuartunut immikkut pisariaqartitsinunut ataasiakkaanut naleqqussaansamik imaluunniit nalinginnaasumik atuartunik atuartitsinissamik qitiutitsinissamut taarsiullugu aallaqqaataaniilli klassimi assigiinngisitaartuuneq aallaavigalugu ilinniartitsisarnissaq UDL-imi tunngavigneqarpoq.

Tassani periaatsit atortussallu assigiinngitsut atuartut ataasiakkaat pikoriffiinut unammilligasaanullu tulluurtut ilinniartitsinnermi atorneqarput. Assersuutigalugu atuartut tamarmik soqutiginninnissaannik qulakkeerinninniarluni takuneqarsinnaasut, tusaaneqarsinnaasut malugineqarsinnaasullu atuartitsinnermi atorneqartarput. UDL atorlugu ilikkariatornissamut aporfiit peerneqarput, tamatumalu kingunerisaanik ilinniartitaanerup tungaatigut peqataatitsisoqarnerulissalluni.

Ataatsimut isigalugu UDL Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiinik ilinniarninillu pitsanngorsaasinnaavoq sulisinnaasullu amerlanerulernissaanut tapersiinnaalluni. Atuartut amerlanerusut pisariaqartumik pikoriffinnik piginnaasanillu ineriartortitsigunik inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkullu imminut napatissinnaanerunermik ineriartortitsinnermi pingaarutilittut inissimalersinnaalissapput. Ilinniarneq peqataatitsisoq inuuniarnikkut ataatsimoornikkullu peqataanissamut periarfissaqarnerulersitsissaq.

Tamanut naleqqussakkamik ilinniarneq pillugu paasisutissat sukumiinerusut uani atuakkit: <https://udlguidelines.cast.org/>

Inerniliineq

Meeqqat atuarfiisa meeqqanik innarluutilinnik inissaqartitsinissamut ilusilersugaannginnerat suliani erseqqissarneqartuni Tiliullu paasissutissani katersugaani erseqqippoq. Meeqqat taakku pisariaqartumik pisinnaatitaaffigisaminnilu ilikkariatornissaannut, inissaqartinnissaannut peqataatinneqarnissaannullu ilinniartitsisut isumalluutiniq ilisimasaniullu peqanngillat.

Inuiaqatigiinnut ataatsimoornitsinnullu tapersiinissaq siunertaralugu meeqqat taakku ilinniartitaanermut suliffeqarnermulluunniit ingerlaqqinnissamut atatillugu piumasaqaatigineqartunik ilinniartinneqarneq ajorput tunngavilerneqarnerluunniit ajorlutik. Ilinniartitaanikut pitsaasumik tunngavilerneqarnatik meeqqat taak-

ku inuiaqatigiinnit katanneqartarput. Pisariaqartitami tungaatigut isumagineqarnatik qimanneqartarput.

Oqaloqatigisatta ilaat aamma pitsaasunik misigisaqarsimapput. Kisianni taakku tamarmik ataatsimoorutaat tassaavoq meeqqat taakkulu ilaqutaat ilinniartitsisunit ataasiakkaanit meeqqanik immikkut pisariaqartitsisunik atuartitsinermut tunngatillugu ilisimasaqartunit takuneqarlutillu tusaaneqarsimapput. Meeqqat takuneqarnerat tusaaneqarnerat ineriartornerallu sorpasuartigut nalaatsorneruvoq. Ataasiakkaat meeqqat innarluutillit atuarnerannik pitsaanerulersitsiniarlutik peqataatsineruniarlutillu iliuuseqarnerat qujamasuutigisinnaagaluarlutigu inuit ataasiakkaat meeqqat ilinniar-

nissaannik qulakkeerinnittussaanginnerat nassuerutigisariaqarparput. Meeqqat atuarfiini assigiiaarnerusunik periutsinik ineriartortitsisariaqarpugut. Periuseq atorneqartoq iluaqutigalugu meeqqat tamarmik illoqarfinni nunaqarfinnilu, kommunini tamani tallimani, atuarfinni tamani, klassini tamani najugalit suugaluar-tunilluunniit innarluutilit paasineqassapput, tusaaneqassapput pisariaqartitaminnullu naleqqussakkamik ilikkariartussallutik. Meeqqat taakku atuarfimmiit anissaat isumagissavarput, unammilligassanik nutaanik nalaataqarnissaannut aamma inuuneq naallugu ilin-niarnermi peqataanissaannut inuiaqatigiinnullu taper-siinissaannut piareersassavavut.

Meeqqat taakku piginnaasaannut aningaasaliingineq akisunerpaavoq. Ullumikkut amerlasuut pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarput. Angajoqqaavi suliun-naartariaqartarput, tassami meeqqami pisariaqarti-taannik ikiorneqanngimmata. Ilaqutarit ilaat pitsaasu-mik atugaqarnissamik neriuuteqarlutik illoqarfimmut kommunimulluunniit allamut allaalluunniit ilaanni nuna qimallugu nuuttariaqartarput. Meeqqanut taak-kununnga taakkulu siunissaannut aningaasaliinikkut paarlattuanilli inuiaqatigiinnik pitsaanagerusunik, pisuu-nik peqataatitsinerusunillu qulakkeerinnissinnaavugut. Taamatut iliuuseqanngikkutta Kalaallit Nunaat nukissa-nik annaasaqassaaq.

Najoqqutat

- I Danmarks Evalueringsinstitut. 2015. "Grønlands Folkeskole Evaluering 2015"
- II Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik – Uddannelsesstyrelsen. Maj 2022. "Nalunaarut naatsaq: Immikut ittumik atuartitaasut Meeqqat atuarfianni inaarutaasumik misilitsittut" https://iserasuaat.gl/-/media/iserasuaat/folkeskole/7-publikationer/folkeskolen-i-groenland/rapport_special-klasselever-til-afgangsprve_da.pdf?la=da&hash=4219F44CB3E57E14C3040E33C0AA96DB&hash=4219F44CB3E57E14C3040E3C0AA96DB
- III Ibid. (s. 7)
- IV Owliaie, Mehdi (2023). "Vanskelige elever? Eller elever i vanskeligheder? Et specialpædagogisk perspektiv på forståelse og forebyggelse af problemskabende adfærd". Unikos.

